

СТРАТЕГІЯ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ СПРИЯННЯ РОЗВИТКУ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА В УКРАЇНІ НА ПЕРІОД ДО 2020 РОКУ

ЗАГАЛЬНА ЧАСТИНА

Затвердження Національної стратегії сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні (далі – Стратегія) зумовлено необхідністю створення державою належних умов для реалізації права на свободу об'єднань, функціонування організацій громадянського суспільства та їх рівноправної взаємодії з органами державної влади, участі громадян у формуванні та реалізації державної політики.

Активне, сильне, впливове, розвинене громадянське суспільство є важливими елементом будь-якої демократичної системи, розвитку плюралізму та демократії. Будучи сферою самовиявлення і реалізації інтересів вільних громадян, воно відіграє одну із ключових ролей у впровадженні важливих соціально-політичних та соціально-економічних змін, здійсненні належного врядування, залученні громадськості до участі в управлінні державними справами, виробленні й впровадженні ефективної, якісної державної політики у різних сферах, утвердження підзвітної, відповідальної держави. Важливі суспільно-політичні зрушення в сучасній Україні не можливо уявити без активного громадянського суспільства та його величезного внеску в побудову правової і демократичної держави.

Держава виходить з того, що її взаємодія з громадянським суспільством на засадах паритетності, взаємної відповідальності забезпечує кращий розвиток та зростання суспільства в цілому, більш ефективно вирішує політичні, соціально-економічні та гуманітарні проблеми, забезпечує соціальну згуртованість та належний рівень і доступність соціальних, публічних послуг для населення. Розвиток демократії не обмежується лише відповідними виборчими процедурами, створенням політичних партій та умов для справедливої, прозорої політичної конкуренції, а забезпечується також наявністю активного, впливового громадянського суспільства. Саме це спонукає органи державної влади до системного підходу у створенні інституційно-правової бази підтримки та розвитку громадянського суспільства. Протягом 2012-2015 років впроваджувалася Стратегія державної політики сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні. У світлі нових реалій, соціально-політичних трансформацій, які відбуваються в країні, підвищення ролі організацій громадянського суспільства, здійснення євроінтеграційного вибору України, взяті міжнародні зобов'язання щодо зміцнення демократичних інституцій, забезпечення прав і свобод людини ініційована нова Національна стратегія сприяння розвитку громадянського суспільства на період до 2020 року, яка спирається на базові цінності відносин між державою і громадянським суспільством, прагнення створити належні умови для рівноправної взаємодії держави, громадян і організацій громадянського суспільства, бізнесу задля загального розвитку країни, суспільства належного добробуту та рівних можливостей для всіх.

ВИЗНАЧЕННЯ ТА АБРЕВІАТУРИ, ВИКОРИСТАНІ В СТРАТЕГІЇ

У Стратегії використовуються такі базові визначення:

громадянське суспільство – сфера взаємодії осіб поза сім'ями (домогосподарствами), державою та бізнесом для вираження, реалізації і захисту спільних інтересів, не пов'язаних з політичною діяльністю та виконанням функцій публічної влади.

організація громадянського суспільства (далі ОГС) – добровільне, легалізоване (зареєстроване), самоврядне, незалежне об'єднання осіб, що виникає за їх ініціативою для реалізації довгострокових цілей та не має на меті отримання прибутку з подальшим його розподілом між членами (учасниками). ОГС покликані виконувати дві найбільш вагомні функції: здійснення громадського представництва, громадського контролю і моніторингу дій органів державної влади, місцевого самоврядування та надання соціальних послуг населенню;

види ОГС: громадські об'єднання та благодійні організації різного виду, релігійні організації, професійні спілки, організації роботодавців, об'єднання співвласників багатоквартирних будинків, органи самоорганізації населення, творчі спілки, саморегульовані організації, асоціації органів місцевого самоврядування, органи адвокатського самоврядування, кредитні спілки, торгово-промислові палати, кооперативи, а також їх добровільні об'єднання;

громадськість – фізичні особи, які законно перебувають на території України, та їх об'єднання, зокрема, ОГС різного виду;

взаємодія з громадськістю – діяльність органу державної влади в процесі формування та реалізації державної політики, здійснення своїх функцій, яка передбачає:

інформування – односторонні відносини, під час яких орган виконавчої влади надає інформацію громадськості про свої рішення, ініціативи, дії. Ці відносини передбачають надання інформації за ініціативою органу влади, так і надання її на вимогу громадськості (в контексті доступу до публічної інформації);

консультації – двостороння комунікація, під час якої орган державної влади оприлюднює проекти своїх рішень з метою отримання коментарів, зауважень, пропозицій від громадськості, або проводить консультації з громадськістю відносно ходу реалізації рішень, стратегій, політик, які вже впроваджуються, або впровадження яких завершилося;

активну участь громадськості у формуванні державної політики – рівень взаємодії, під час якої орган виконавчої влади включає, залучає представників громадськості до робочих груп, експертних рад тощо в процесі вироблення проектів конкретних НПА, рішень, політик. Представники громадськості є повноправними співучасниками процесу вироблення рішень, проектів НПА;

партнерство – рівень взаємодії, коли орган виконавчої влади та громадськість через свої об'єднання здійснюють взаємний обмін різного роду ресурсами (наприклад, залучення громадських об'єднань до надання певного виду послуг на замовлення органів виконавчої влади, надання громадськими об'єднаннями допомоги в підготовці та проведенні заходів органами виконавчої влади, надання органами виконавчої влади грантів на впровадження ініціатив громадськості тощо).

Плюралізм – умова або система в якій два або більше груп, принципів, джерел влади тощо співіснують або терія або система, яка сприймає більше ніж один незаперечний принцип. (Бажано уточнити, як цей термін чи концепцію включити в Стратегію)

Принцип **субсидіарності** сформульовано в статті 5(3) договору про створення Європейського Союзу (Лісабонський договір): державні органи – поза межами своїх виключних повноважень – виконують певні функції лише тоді, коли їх неможливо ефективно виконувати на регіональному, місцевому чи іншому максимально наближеному до користувача рівні. В цілому, цей принцип корелюється з принципом «децентралізації», але містить більш вимоги до обґрунтування рішень і дій державних органів.

МЕТА

Метою державної політики сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні є:

ВАРІАНТ 1: забезпечення сприятливих умов для ініціативи і самоорганізації громадян в реалізації групових і суспільних інтересів, захисту прав і свобод на засадах різноманітних форм демократії участі, а також для ефективної взаємодії громадянського суспільства з органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування на засадах прозорості, субсидіарності і партнерства.

ВАРІАНТ 2: створення належних умов для функціонування та розвитку громадянського суспільства через відповідне забезпечення прав і свобод людини, передусім права на участь в управлінні державними справами, формуванні та реалізації державної політики у різних сферах

ВАРІАНТ 3: створення сприятливих правових, адміністративних та соціокультурних умов для самоорганізації населення України задля задоволення їх потреб, прав та інтересів, а також для максимального залучення громадських ініціатив до формування та виконання завдань державної (регіональної) політики.

ВАРІАНТ 4:

АНАЛІЗ ПРОБЛЕМ РОЗВИТКУ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА

Стратегія базується на визначенні проблем, цілей, пріоритетних завдань та очікуваних результатів в чотирьох основних секторах:

- інституційний розвиток ОГС
- громадянське представництво
- участь ОГС у соціально-економічному розвитку
- між секторальна співпраця

Інституційний розвиток ОГС: кількість зареєстрованих/активних ОГС в цілому і за регіонами; надходження за джерелами (державне, міжнародні/місцеві донори, бізнес, благодійні пожертви, власна діяльність), види витрат; сектори діяльності в цілому/за регіонами; види діяльності в цілому/за регіонами; цільові групи в цілому/за регіонами

Статистичний облік та звітність ОГС (в тому числі фінансова) є далеко не повними. Водночас значною кількістю зареєстрованих ОГС, які фактично не здійснюють діяльності або не звітують про неї, в Україні поширені громадські та волонтерські ініціативи, які можуть законно діяти без реєстрації. Вибіркові і порівняльні дослідження розвитку громадянського суспільства в Україні свідчать про його незбалансованість і значні регіональні та секторальні відмінності.

Найвищу організаційну спроможність мають ОГС міста Києва, південних і західних регіонів України.

За даними Єдиного державного реєстру підприємств та організацій України (ЄДРПОУ) станом на 1 липня 2015 року на території України було зареєстровано 67938 тисяч громадських об'єднань (порівняно з 74500 станом на 1 січня 2013 року), 14496 благодійних організацій (14055); 1386 органів самоорганізації населення (1426) та 272 творчі спілки (278).

Отже, попри значне спрощення з 2013 року умов реєстрації ОГС, їх абсолютна кількість майже не змінилася, навіть з огляду на те, що не враховано статистичні дані з АР Крим та міста Севастополь за 2015 рік. Щодо відносної кількості ОГС на 10000 мешканців, Україна поступається посткомуністичним державам-членам ЄС в 4-22 рази. При цьому значна кількість українських ОГС фактично не веде діяльності та не звітує про таку діяльність або доходи.

Серед активно діючих ОГС найбільш поширеними сферами діяльності є *робота з дітьми та молоддю, громадянська освіта, права людини та вирішення соціальних питань*. Протягом 2003 - 2013 років зменшилася кількість організацій, які працюють у секторі *вирішення соціальних питань* (26% у 2011 році, 36% у 2003 році¹) і правової допомоги. Суттєво зросла кількість організацій, які працюють у секторі *громадянська освіта і права людини*. Найбільш поширеними видами діяльності залишаються інформаційні та консультаційні послуги, тренінги, захист і представництво інтересів. Основними цільовими групами ОГС є такі категорії як *молодь, діти, місцеві громади, члени організації, та інші організації громадянського суспільства*.

У структурі доходів ОГС переважають приватні пожертви і членські внески, втім, частка інституційних донорів (бюджетні кошти, міжнародні організації та пожертви бізнес-компаній) зменшується. Умовно «середній» бюджет ОГС не перевищує 200 тисяч грн. на рік (менше 10,000 євро). Частка державного фінансування коливається останні роки в межах 7-13% доходів громадських організацій порівняно з 30-60% у країнах ЄС.

Більшість українських ОГС звітуються перед членами своєї організації, донорами та державними установами. Майже половина опитаних ОГС публікує річний звіт про свою діяльність. В 2014 році суттєво зросла кількість організацій, які мають кодекси етичних норм або подібні внутрішні документи. Але органи виконавчої влади та органи місцевого самоврядування

Доступ до Інтернету має 80% ОГС, 69% організацій користуються соціальними мережами. Втім, кількість ОГС, що мають власні вебсайти, в 2014 році зросла лише до 47% ОГС порівняно з 41% в 2001 році.

¹ Різниця значуща на рівні 1%.

Громадянське представництво:

Близько 70% українських ОГС займається представництвом інтересів та захистом прав. ОГС є рушієм реформ і боротьби з корупцією. Для консолідації та координації цих зусиль в 2014 році відповідно до Указу Президента України було створено Національну раду реформ (НРР), офіс якої відповідатиме за визначення та впровадження реформ, моніторинг їх виконання та комунікацію між Урядом, Парламентом та громадськістю.

ОГС розробили чимало законопроектів у сфері благодійної і волонтерської діяльності, соціальних послуг, самоорганізації населення, їх оподаткування та фінансування.

Експертний потенціал ОГС активніше використовують центральні та місцеві органи виконавчої влади, але він великою мірою залежить від фінансування міжнародними організаціями.

Втім, українські ОГС несистематично залучають своїх членів і цільові групи до розробки і перегляду позицій відповідно до нових викликів, змін загальної ситуації в країні та в окремих сферах державної політики.

В більшості територіальних громад відсутні статuti та інші акти, що регулюють процедури місцевих ініціатив, публічних консультацій, громадських обговорень та інші форми партисипаторної демократії.

Участь ОГС у соціально-економічному розвитку: кількість зайнятих в секторі в цілому/за регіонами та за видами ОГС; розмір оплати праці за видами зайнятості; надання послуг за видами та в цілому по Україні/за регіонами; вартість послуг (якщо є);

З 2002 року частка ОГС у ВВП України постійно знижується і в останні роки становить менше 0,5%.

Частка інвестицій в витратах ОГС дуже низька і не перевищує 3-5%. Це є основною причиною недостатнього придбання та оновлення обладнання в ОГС.

Участь більшості ОГС у соціально-економічному розвитку обмежується слабкою кадровою базою. Частка організацій, що мають постійний персонал зменшується (ТЦК 2014) з 64% у 2002 році до 41% в 2014 році. Середня кількість працівників в ОГС менше п'яти осіб. Зайнятість переважно не є постійною: у 26% ОГС персонал працює за строковими контрактами, у 16% ОГС за сумісництвом, у 8% погодинно, а 16% організацій наймають персонал для виконання разових робіт. Середня заробітна плата в ОГС у 2013 році коливалася від 1292 грн. до 3469 грн. Для порівняння – середній розмір зарплати в державних закладах соціальної допомоги у 2013 році становив 2979 гривень за місяць⁽²⁾.

67% ОГС залучають волонтерів, і їх середня кількість сягає 16 осіб, але в перерахунку на повну зайнятість їх середня кількість не перевищує кількості працівників. Серед волонтерів переважають студенти, отримувачі послуг, пенсіонери і домогосподарки, але більшість ОГС не має ресурсів на їх навчання чи професійний розвиток, а також на компенсацію витрат.

Частка доходів ОГС від платних послуг та іншої комерційної діяльності є джерелом фінансування не перевищує 15% в 2014 році порівняно з 33% у 1996 році. Вибіркові дослідження демонструють ще гірші показники - 10% респондентів вказали такі доходи, але їх частка в бюджеті ОГС становить

* Питання анкети №30

² <http://www.ukrstat.gov.ua/>

лише 3%. При цьому більшість опитаних ОГС фактично надають освітні, консультативні та інформаційні **послуги**. Необхідні населенню соціальні, медичні та послуги з працевлаштування надаються лише кожною шостою організацією, що надає послуги.

Міжсекторальна співпраця: сприйняття громадянського суспільства/ОГС та співпраця/взаємодія з громадськістю, владою, ЗМІ, бізнесом, донорами

Планування і координація діяльності ОГС та громадський моніторинг державної політики значною мірою залежать від прозорості, чіткого визначення пріоритетів та настанови на співпрацю органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування.

Висвітлення діяльності ОГС у ЗМІ значно зросло після подій на Майдані та активної участі самих журналістів у громадській діяльності. Національні ЗМІ та провідні телевізійні канали активно публікують коментарі та експертні оцінки представників ОГС; на регіональному рівні ця взаємодія наразі менш помітна.

За даними Центру Разумкова, 25,3% громадян у 2014 році воліли, щоб саме громадські організації представляли їх інтереси в суспільних процесах в першу чергу, що є значним ростом у порівнянні з 13.8% у 2007 році.

В 2014-2015 роках найбільш активними були неформальні громадські ініціативи, в тому числі волонтерські мережі, а також окремі волонтери, чії досягнення змінили ставлення громадськості: за даними КМІС наприкінці 2014 року громадяни найбільше довіряли волонтерам, а вже за ними збройним силам, релігійним та громадським організаціям.

Якщо за розвитком волонтерської діяльності Україна посіла 43 місце у світі, то за рівнем приватних грошових пожертв лише 123 (World Giving Index 2014). Це свідчить як про несприятливі загальні економічні та соціокультурні умови, так і про неефективність податкових пільг та слабкий захист приватних донорів від зловживань. Проте, український бізнес і міжнародні компанії розвивають практики корпоративної соціальної відповідальності та секторальну взаємодію з ОГС.

Органи виконавчої влади та органи місцевого самоврядування не мають інформації про фактичну спроможність ОГС надавати освітні, соціальні та інші послуги, якісно впливати на проекти рішень та нормативно-правових актів або виконувати проекти, пов'язані з європейською інтеграцією та транскордонною співпрацею.

Українські ОГС несистематично залучають своїх членів і цільові групи до розробки і перегляду позицій відповідно до нових викликів, змін загальної ситуації в країні та в окремих сферах державної політики.

Головними **внутрішніми проблемами** ОГС є брак фінансування, низька кваліфікація персоналу та неефективна співпраця з органами виконавчої влади. Більшість опитаних вказали, що низький інтерес цих органів до діяльності ОГС в цілому є головною **зовнішньою проблемою** українських ОГС. Щоправда, треба зазначити, що органи виконавчої влади та органи місцевого самоврядування, як правило, не мають інформації про фактичну спроможність ОГС надавати освітні, соціальні та інші послуги, якісно впливати на проекти рішень та нормативно-правових актів або виконувати проекти, пов'язані з європейською інтеграцією та транскордонною співпрацею.

ПРИНЦИПИ СТРАТЕГІЇ

Стратегія базується на таких принципах:

1. відкритість і прозорість реалізації Стратегії, залучення ОГС та усіх заінтересованих осіб до моніторингу та оцінки Стратегії та окремих заходів розвитку громадянського суспільства
2. рівне ставлення, політична неупередженість і недискримінація усіх форм організацій громадянського суспільства в наданні державної підтримки
3. субсидіарність, пріоритетна участь органів місцевого самоврядування та ОГС у розробці та реалізації окремих заходів розвитку громадянського суспільства
4. збалансованість інтересів та критеріїв державної підтримки
5. пріоритетна підтримка саморегулювання ОГС та протидії корупції
6. забезпечення своєчасного реагування на нові виклики та громадянські ініціативи.

СТРАТЕГІЧНІ НАПРЯМКИ

Стратегічними напрямками реалізації Стратегії є:

- створення сприятливих умов для інституційного розвитку ОГС
- забезпечення ефективних процедур громадянського представництва у формуванні та реалізації державної політики
- стимулювання участі ОГС в соціально-економічному розвитку України
- створення сприятливих умов для між секторальної співпраці, зокрема, в указаних вище напрямках

Інституційний розвиток ОГС

Сприятливі адміністративні послуги для ОГС. Доступ до допоміжних (сателітних) статистичних рахунків стосовно обліку і діяльності ОГС. Середньо- і довгострокове бюджетне планування. Чіткі критерії та індикатори державної підтримки ОГС. Пріоритет цільової фінансової підтримки, компенсаційних виплат та форм фінансової підтримки на поворотній основі. Ризикоорієнтований підхід під час здійснення державного контролю щодо ОГС та між секторальної співпраці

Громадянське представництво

Процедури участі ОГС в розробці проектів нормативно-правових актів (публічні консультації, громадські експертизи, місцеві ініціативи). Врахування пропозицій ОГС у рішеннях органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування.

Участь ОГС у соціально-економічному розвитку

Частка ОГС в макроекономічних показниках України. Структура і вартість доходів ОГС. Структура і кількість зайнятості в ОГС.

Міжсекторальна співпраця

Доступ до публічної інформації про ОГС. Доступ до звітів ОГС, які одержують державну підтримку, цільову фінансову підтримку. Державно-приватні партнерства за участі ОГС. Делегування ОГС частини повноважень у пріоритетних сферах соціально-економічного розвитку (самоорганізація

населення, соціальні послуги, культура тощо). Захист прав інвесторів, донорів і волонтерів ОГС. Податкові та інші пільги для донорів і волонтерів. Спільні проекти/програми з іншими національними секторами. Транскордонні проекти/програми. Участь ОГС у міжнародній співпраці

ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ ТА СТРАТЕГІЧНІ ІНДИКАТОРИ

Інституційний розвиток

Проблема	Очікуваний результат	Стратегічний індикатор
Низька відносна та абсолютна кількість ОГС, що подають звіти про зайнятість і доходи (> 0)	Збільшення кількості активних ОГС, які подають звіти про зайнятість і доходи	Зміна кількості ОГС, що подають звіти про зайнятість і доходи (%; загальна кількість, кількість на 10000 мешканців)
Низькі відносні та абсолютні витрати ОГС на оплату праці	Збільшення кількості оплачуваних працівників ОГС; зменшення розриву між середньою зарплатою в ОГС та середньою в Україні	Зміна кількості оплачуваних працівників ОГС (%; загальна кількість); Зміни розриву розміру середньої зарплати (% середньої зарплати в ОГС до середньої в Україні)
Низька частка ОГС в економічних макропоказниках	Збільшення частки ОГС у ВВП; Збільшення частки інвестицій у витратах ОГС	Зміна частки ОГС у ВВП (%; загальна вартість у постійних цінах) Зміна частки інвестицій у витратах ОГС (%; загальна вартість у постійних цінах)

Громадянське представництво

Проблема	Очікуваний результат	Стратегічний індикатор
Надмірні обмеження прав і свобод у сфері громадянського представництва	Законодавче регулювання гарантій свободи мирних зібрань, електронних петицій, публічних консультацій, громадських експертиз тощо	Зміна кількості обмежень та відмов з боку органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування у реалізації прав і свобод у сфері громадянського представництва (%; загальна кількість)
Відсутні або неефективні процедури для громадських ініціатив	Збільшення кількості органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування, що застосовують процедури електронних петицій, публічних консультацій, громадських експертиз тощо	Зміна кількості громадських ініціатив за окремими процедурами (%; загальна кількість)
Пропозиції в рамках громадянського представництва відсутні або не враховуються в проектах нормативно-правових актів та рішеннях органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування	Збільшення кількості пропозицій, врахованих у нормативно-правових актах та рішеннях органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування	Зміна кількості пропозицій, врахованих у проектах нормативно-правових актів та рішеннях органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування (%; загальна кількість)

Участь ОГС в соціально-економічному розвитку

Проблема	Очікуваний результат	Стратегічний індикатор
Низька частка доходів ОГС від надання послуг	Збільшення частки доходів ОГС від надання послуг	Зміна частки доходів ОГС від надання послуг (% , загальна вартість)
Низька оплата праці в ОГС	Скорочення розриву між середньою оплатою праці в ОГС та середньою в Україні за видами діяльності	Зміна різниці в оплаті праці ОГС та середній в Україні за видами діяльності (% , середня сума)
Низька частка ОГС у витратах на надання соціальних послуг	Збільшення частки ОГС у витратах на надання соціальних послуг	Зміна частки ОГС у витратах на надання соціальних послуг (% , загальна вартість)

Міжсекторальна співпраця

Проблема	Очікуваний результат	Стратегічний індикатор
Низька частка цільової державної фінансової підтримки ОГС	Збільшення частки цільової державної фінансової підтримки ОГС	Зміна частки цільової державної фінансової підтримки ОГС (% , загальна вартість)
Неефективні податкові пільги для приватних донорів та інвесторів ОГС	Збільшення приватних пожертв та інвестицій для ОГС	Зміна розміру фактично одержаних податкових пільг (% , загальна вартість)
Відсутність або неефективність між секторального фінансування проектів у сферах європейської інтеграції та транскордонної співпраці	Збільшення фінансування (в тому числі проміжного або компенсаційного) з інших секторів для проектів ОГС у сферах європейської інтеграції та транскордонної співпраці	Зміна розміру фактично одержаного фінансування з інших проектів (% , загальна вартість)

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЇ

Реалізація Стратегії здійснюється шляхом виконання Плану дій з реалізації Стратегії на період до 2020 року, який є невід'ємною частиною Стратегії.

План дій визначає шляхи та способи виконання окремих завдань Стратегії за кожним із пріоритетних напрямів, перелік основних заходів, обсяги і джерела фінансування, строки та відповідальних виконавців зі сторони держави та організацій громадянського суспільства, а також перелік проектів актів законодавства, які мають бути розроблені для виконання окремих завдань.

Координацію виконання Плану дій здійснює (уточнити орган). (Бажано, щоб координаційний орган включав представників Верховної Ради України, Президента України, органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, ОГС та засобів масової інформації).

Контроль за виконанням Плану дій органами виконавчої влади забезпечує Кабінет Міністрів України.

Органи місцевого самоврядування беруть участь у виконанні Плану дій на підставі та в спосіб, передбачений законами України, статутами територіальних громад та власними актами органів місцевого самоврядування.

Організації громадянського суспільства та міжнародні неурядові організації беруть участь у розробці та виконанні окремих заходів, а також моніторингу, оцінці та громадській експертизі виконання Стратегії на підставі меморандумів з відповідальними виконавцями або добровільно.

Внесення змін до Плану дій відбувається на підставі щорічних звітів про виконання Стратегії після відповідних публічних консультацій.

МОНІТОРИНГ ТА ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ СТРАТЕГІЇ

Моніторинг та оцінку виконання Стратегії здійснює (уточнити орган – координаційний орган?). Президент України та Кабінет Міністрів України можуть створювати допоміжні органи для моніторингу та оцінки виконання Стратегії.

До моніторингу, оцінки та експертизи Стратегії та окремих заходів Плану дій обов'язково залучаються наукові установи, національні та міжнародні неурядові організації, незалежні експерти.

Результати моніторингу та оцінки виконання Стратегії публікуються не рідше одного разу на шість місяців на офіційному сайті (уточнити орган).

Відповідальні виконавці та органи виконавчої влади сприяють громадському моніторингу, оцінці та громадській експертизі виконання Стратегії та окремих заходів Плану дій.

Оцінка ефективності Стратегії та окремих заходів державними органами, ОГС та незалежними установами чи експертами обов'язково включається в офіційні звіти про виконання Стратегії.

Оцінка ефективності реалізації Стратегії ґрунтується на результатах виконання Плану Дій відповідно до затверджених індикаторів, позиції України у міжнародних рейтингах, соціологічних дослідженнях, опитуваннях громадської думки.

ЗВІТУВАННЯ

Відповідальні виконавці публікують на своїх офіційних сайтах звіти про реалізацію окремих заходів Плану дій не пізніше 15 березня та 15 вересня щороку та подають їх Кабінету Міністрів України (та координаційному органу?).

Звіти повинні містити, зокрема, інформацію про:

- фактично здійснені заходи Плану дій та їх відповідність завданням, визначеним Стратегією;
- відповідність фактичних результатів та індикаторів виконання Плану дій;
- оцінку ефективності заходів та взаємодії з ОГС у реалізації цих заходів;
- причини невиконання заходів або індикаторів Плану дій, неефективності взаємодії з ОГС, невідповідності окремих заходів завданням Стратегії (за наявності).

Кабінет Міністрів України щороку

- під час розробки закону про державний бюджет України визначає бюджетні видатки, необхідні для фінансування виконання Плану дій;
- до 01 листопада готує та публікує проект звіту про виконання Стратегії в поточному році;
- до 01 грудня проводить публічні консультації та заходи стосовно проекту звіту за обов'язкової участі представників органів місцевого самоврядування, наукових установ, ОГС, міжнародних організацій та незалежних експертів;
- до 20 грудня публікує звіт про виконання Стратегії в поточному році з урахуванням результатів відповідних публічних консультацій і заходів;
- до 31 грудня подає Президенту України (та координаційному органу?) пропозиції щодо внесення змін та доповнень до Плану дій на підставі звіту про виконання Стратегії.

Щорічний звіт про виконання Стратегії включає наступні розділи:

- показники попереднього звітного періоду;
- результати консультацій з представниками органів державної влади, органів місцевого самоврядування, організацій громадянського суспільства, міжнародних організацій, науковців та інших фахівців щодо виконання Плану Дій;
- заходи Плану дій, завершені у звітному періоді;
- заходи Плану дій, що триватимуть у наступному звітному періоді;
- очікувані показники та тенденції розвитку громадянського суспільства у наступному звітному періоді;
- рекомендації щодо внесення змін та доповнень до Плану Дій.

Рекомендації щодо внесення змін і доповнень до Плану дій мають супроводжуватися відповідями на стандартні питання в відповідних документах Європейського Союзу:

- що саме, для якого виду чи групи ОГС і чому є проблемою?
- чому для розв'язання проблеми необхідна державна підтримка?
- що саме необхідно змінити/яких результаті досягнути?
- які альтернативні засоби змін/досягнення результатів розглядалися під час публічних консультацій і заходів?
- які результати порівняння впливу альтернативних засобів?
- як вести моніторинг та оцінку фактичних змін/досягнень?

**ОРІЄНТОВНИЙ ПЕРЕЛІК ЗАВДАНЬ (ЗАХОДІВ) ДЛЯ ПЛАНУ ДІЙ
З РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЇ ДО 2020 РОКУ**

ІНСТИТУЦІЙНИЙ РОЗВИТОК ОГС

- Запровадження допоміжних (сателітних) статистичних рахунків для обліку ОГС та їх діяльності
- Скорочення строків і вартості реєстраційних дій для ОГС
- Визначення критеріїв надання або позбавлення ОГС статусу неприбутковості
- Забезпечення звернення ОГС за адміністративними послугами в «єдиному вікні»
- Забезпечення електронної подачі документів
- Встановлення середньо- і довгострокових індикаторів фінансової підтримки ОГС для розробки державного і місцевих бюджетів
- Визначення єдиних критеріїв надання цільової фінансової підтримки ОГС (на конкурсних засадах)
- Включення до державного і місцевих бюджетів коштів на проведення щорічних конкурсів проектів і заходів ОГС
- Залучення представників ОГС до визначення пріоритетів та проведення щорічних конкурсів проектів і заходів ОГС, моніторингу та оцінки результатів таких конкурсів (за умови протидії корупції та конфлікту інтересів)

ГРОМАДЯНСЬКЕ ПРЕДСТАВНИЦТВО

- Визначення законом гарантій права на свободу мирних зібрань (в тому числі спонтанних), встановити вичерпний перелік обмежень цього права
- Визначення законом гарантій реалізації місцевих ініціатив, громадських слухань, публічних консультацій, електронних петицій, а також інших форм партисипаторної демократії
- Залучення ОГС до розробки статутів територіальних громад, місцевих бюджетних регламентів, місцевих програм у сфері розвитку громадянського суспільства, моніторингу та оцінки виконання цих актів
- Залучення ОГС до участі в дорадчих та інших допоміжних і координаційних органах при органах виконавчої влади та органах місцевого самоврядування
- Залучення ОГС до моніторингу, оцінки та громадської експертизи установ, що надають адміністративні та соціальні послуги
- Визначення законом спрощеного порядку оскарження рішень, дій або бездіяльності державних органів та органів місцевого самоврядування у сфері розвитку громадянського представництва

УЧАСТЬ ОГС У СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОМУ РОЗВИТКУ

Залучення ОГС до участі в процедурах державних закупівель

Залучення ОГС до участі в державно-приватних партнерствах

Визначення законом критеріїв державної підтримки соціального підприємництва

Залучення ОГС до розробки єдиних державних стандартів соціальних послуг та оцінки потреб в таких послугах

Пріоритетність ОГС у наданні соціальних послуг (в тому числі, з застосуванням нормативного державного фінансування (ваучери, інші казначейські зобов'язання, соціальне замовлення тощо), моніторингу та оцінці надання соціальних послуг

Компенсаційні виплати за витрати ОГС на оренду (користування) державним або комунальним майном для надання соціальних послуг

Компенсаційні виплати у сфері зайнятості та професійного розвитку в ОГС представників вразливих груп

Звільнення від податку на додану вартість окремих видів діяльності та послуг ОГС відповідно до законодавства Європейського Союзу

МІЖСЕКТОРАЛЬНА СПІВПРАЦЯ

Встановлення середньо- і довгострокових індикаторів фінансової підтримки досліджень, навчальних курсів, публікацій і звітів про розвиток громадянського суспільства для розробки державного бюджету

Встановлення середньо- і довгострокових індикаторів фінансової підтримки соціальної реклами, правової допомоги та заходів громадської просвіти у сфері розвитку громадянського суспільства та міжсекторальної співпраці, для розробки державного і місцевих бюджетів

Встановлення середньо- і довгострокових індикаторів фінансової підтримки та компенсаційних виплат у реалізації транскордонних проектів для розробки державного і місцевих бюджетів

Забезпечення публічного доступу до інформації про державну підтримку ОГС та до звітів організацій, які одержують цільову фінансову підтримку

Залучення ОГС до конкурсів (спів)виконавців державних і місцевих цільових програм

Звільнення від оподаткування вартості соціальних послуг, які фізичні особи отримують від ОГС відповідно до єдиних державних стандартів

Зниження ставок податку на доходи фізичних осіб, які отримують допомогу від ОГС

Запровадження звільнених від оподаткування номерів та інших каналів телекомунікацій для благодійних текстових та інших повідомлень

Запровадження альтернативної податкової знижки для юридичних осіб, які надають безповоротну допомогу ОГС (фіксована сума чи відсоток річного доходу незалежно від декларування прибутку)